

*Samodzielni
w języku*

CZY **CH** TO ZAWSZE **CH** W ANGIELSKIM?

100 PRZYKŁADÓW na to, jak
wymawiać "CH"

“CH” w angielskich wyrazach może być wymawiane na trzy sposoby:

1. jak “cz”, w prawidłowej transkrypcji fonetycznej zapisujemy ten dźwięk /tʃ/ .
2. jak “k”, w transkrypcji fonetycznej /k/
3. jak “sz”, w transkrypcji fonetycznej /ʃ/

“

Skąd mam wiedzieć, który sposób jest właściwy?

Wszystko zależy od **pochodzenia** danego słowa

important tip #1

Najczęściej CH wymawiamy jak
"cz" ,/tʃ/

Wyrazy te mają swoje korzenie w
Średniowiecznym i staroangielskim.

Na przykład:

church /tʃɜːrtʃ/ kościół

chips /tʃɪp/ frytki

beach /biːtʃ/ plaża

child /tʃaɪld/ dziecko

chores /tʃɔːr/ zadanie, obowiązki domowe

important tip #2

Jeśli słowo jest pochodzenia **greckiego**, a najczęściej są to wyrazy związane z **dziedzinami nauki, polityki**, wtedy wymawiamy dwuznak CH jako **"k", /k/**

Na przykład:

stomach /'stʌmək/ brzuch, żołądek

ache /eɪk/

chemistry /'kemɪstri/ chemia

chemist /'kemɪst/ chemik, aptekarz

chemicals /'kemɪkl/ chemikalia

chemotherapy /ˌkiːməʊ'therəpi/ chemioterapia

alchemy /'ælkəmi/ alchemia

orchestra /'ɔːrkɪstrə/ orkiestra

orchid /'ɔ:rkɪd/ orchidea, storczyk
patriarch /'peɪtriɑ:rk/ patriarcha
monarch /'mɑ:nərk/ monarcha
oligarch /'ɑ:ləgɑ:rk/ /'əʊləgɑ:rk/ oligarcha
archeology /,ɑ:rkɪ'ɑ:lədʒi/ archeologia
architect /'ɑ:rkɪtekt/ architekt
anarchy /'ænərki/ anarchia, nieład
psychology /saɪ'kɑ:lədʒi/ psychologia, psychika
psychic /'saɪkɪk/ psychiczny
chiropractor /'kaɪəθəʊpræktər/ kręgarz, chiropraktyk
Christ /kraɪst/ Chrystus
Christian /'krɪstʃən/ chrześcijański, Chrześcijanin
Christmas /'krɪsməs/ Boże Narodzenie, gwiazdka
chrome /krəʊm/ chrom
chronic /'krɑ:nɪk/ chroniczny, przewlekły
chronicle /'krɑ:nɪkl/ kronika, pisać kronikę
technical /'teknɪkl/ techniczny, fachowy
technique /tek'ni:k/ technika
technology /tek'nɑ:lədʒi/ technologia
cholesterol /kə'lestərɔ:l/ cholesterol
anchor /'æŋkər/ kotwica, zakotwiczyć
bronchitis /brɑ:ŋ'kaɪtɪs/ zapalenie oskrzeli
echo /'ekəʊ/ echo, pogłos, rozbrzmiewać echem,
przypominać, powtórzyć, odbić się echem
choir /'kwaɪər/ chór

important tip #3

Lub jeśli słowo pochodzi z języka **niemieckiego**, wtedy również wymawiamy CH jako **/k/**

Na przykład:

Bach /bɑ:k/ Jan Sebastian Bach

Munich /'mju:nɪk/ Monachium

dachshund BrE /'dæksnd/ AmE /'dɑ:kshʊnd/ jamnik

Chloe /'kləʊi/

Michael /'maɪkl/

important tip #4

Jeśli słowo pochodzi z języka **francuskiego**, w takim przypadku CH wymawiamy jako "sz" ,///

Na przykład:

machine /məʃiːn/ maszyna, obrabiać, skrawać

nonchalant BrE /ˈnɒnʃələnt/ AmE /ˌnɑːnʃəˈlɑːnt/ nonszalancki, lekceważący

chauffeur BrE /ˈʃəʊfə(r)/ AmE /ʃəʊˈfɜːr/ szofer

chivalry /ˈʃɪvəlri/ galanteria, rycerskość, wyszukana grzeczność

quiche /kiːʃ/ kisz, rodzaj wypieku w formie placka

cash /kæʃ/ gotówka, spieniężyć

cache /kæʃ/ ukryć, skrytka, pamięć podręczna

champagne /ʃæmˈpeɪn/ szampan

mustache AmE /məˈstæʃ/ AmE /ˈmʌstæʃ/

Brytyjska pisownia **moustache** /ˈmʌstæʃ/, /məˈstaːʃ/ wąsy

Chicago /ʃɪˈkɑːgəʊ/ Ciekawostka o etymologii nazwy: Chicago - word comes from the Algonquin language: "shikaakwa," meaning "striped skunk" or "onion." According to early explorers, the lakes and streams around Chicago were full of wild onions, leeks, and ramps. (Cebule, pory - jak nic francuskie pochodzenie :P)

“Pamiętaj, że na przestrzeni tysięcy lat, słowa podróżowały przez różne kraje i kultury, dlatego w słownikach możesz znaleźć informację, że dany wyraz pochodzi **jednocześnie z języka średniowiecznego angielskiego, starego francuskiego oraz z łaciny i greki.**

Jak sobie pomóc, jeśli nie znamy korzeni danego słowa?

Masz dwie opcje:

1. Naucz się wymowy wszystkich wyrazów z "ch" na pamięć

2. Albo...

Zajrzyj na kolejną stronę :)

Podam Ci kilka zasad, którymi możesz się kierować:

1. **Największa grupa** słów to ta gdzie CH wymawia się jako **"cz"** /tʃ/ (nawet jeśli pochodzą z francuskiego czy greckiego, ale nie są z dziedziny nauki czy polityki), np.:

chair /tʃer/ krzesło

challenge /'tʃælɪndʒ/ wyzwanie, wyzywać, kwestionować

charity /'tʃærəti/ dobroczynność, organizacja charytatywna

chance /tʃæns/ szansa, okazja, przypadek, ryzykować

chew /tʃuː/ żuć, mleć

chatter /'tʃætər/ głądzić, paplać

child /tʃaɪld/ dziecko

check /tʃek/ sprawdzać, zaznaczyć, haczyk, kratka

cheat /tʃiːt/ zdradzać, oszukiwać, łotr

charge /tʃɑːrdʒ/ pobierać opłatę, ładować się, zarzut, podopieczny

2. Słowa, które **kończą się na CH**,
najczęściej wymawiamy **"cz" /tʃ/**,
np.:

church /tʃɜ:rtʃ/ kościół

beach /bi:tʃ/ plaża

punch /pʌntʃ/ przebić, pchać, przedziurawić

lunch /lʌntʃ/ lunch

brunch /brʌntʃ/ brunch, późne śniadanie

stretch /stretʃ/ rozciągać się

switch /swɪtʃ/ przestawić, włączyć

coach /kəʊtʃ/ trenować, trener, autokar

bench /bentʃ/ ławka, wystawiać na pokazie

search /sɜ:rtʃ/ szukać

Instnieją jednak wyjątki:

1. patriarch, monarch, oligarch
(wymowa patrz str.5)
2. Zauważ, że powyższe wyrazy mają w sobie słowo **ARCH**, które samodzielnie znaczy łuk, ALE to jest kolejny wyjątek i, pomimo że wyraz ten pochodzi z greckiego, to wymawiamy je **/a:rtʃ/**

“

Wyrazem z bardzo ciekawą wymową jest **yacht /ja:t/**, w którym CH, jak widzicie, nie jest W OGÓLE wymawiane, CH jest tutaj **nieme**.

3. Kolejna zasada to wyrazy, które oznaczają ból jakiejś części ciała i na końcu mają słowo **ACHE** /eɪk/ i tak jak wymawiamy samodzielny wyraz ACHE, w połączeniu z różnymi częściami ciała też mamy taką wymowę, np.:

headache /'hedeɪk/ ból głowy

toothache /'tu:θeɪk/ ból zęba

heartache /'hɑ:ɾteɪk/ ból serca

bellyache /'belieɪk/ ból brzucha

i tak można wymieniać bez końca

4 Następnie mamy słowa **zaczynające się na SCH**. Wymawiamy je **/sk/**, ponieważ mają pochodzenie greckie:

scheme /ski:m/ plan, projekt, schemat

school /sku:l/ szkoła

scholarship /'ska:lərʃɪp/ stypendium

schizophrenia /,skɪtsə'fri:niə/, /,skɪtsə'freniə/
schizofrenia

schism /'skɪzəm/ rozłam, rozdarcie między wyznawcami jednej religii, ideologii lub grupy kultowej (choć spotyka się też rzadko używane /'sɪzəm/)

I na koniec odwieczny dylemat - **schedule** - planować, sporządzić harmonogram, rozpiska
Powiedz, która wymowa jest prawidłowa:

/sh]edule/ czy **/sk]edule/**

Obydwie są poprawne

Wystarczy zapamiętać, że:

brytyjska wymowa to: **/sh]edule/**, (czyli

Brytyjczycy lubią Francuzów 😊)

a **amerykańska** to: **/sk]edule/** (A Amerykanie

lubią Greków 😊)

CHALLENGE

**Wypowiedz następujące 22 słowa
trzymając się moich wskazówek:**

chameleon

chamomile

chaos

chaotic

chandelier

chapel

character

charcoal

charisma

chasm

chauffeur

chef

chevron

chew

chiaroscuro

chief

chimera

choreography

cholesterol

chromatic

chuffed

chlorophyll

A teraz wypowiedz je jeszcze raz mając informacje o ich pochodzeniu

chameleon from Greek

chamomile from Greek

chaos from Greek

chaotic from Greek

chandelier from French

chapel from Middle English

character from Greek

charcoal from late Middle English

charisma from Greek

chasm from Greek

chauffeur from French

chef from French

chevron from Old French

chew from Old English

chiaroscuro from Latin

chief from Middle English

chimera from Greek

choreography from Greek

cholesterol from Greek

chromatic from Greek

chuffed 1950s: from English dialect

chlorophyll from Greek

A teraz sprawdź, czy wypowiedasz je dobrze:

Przedstawiam Ci listę tych samych słów wraz z zapisem fonetycznym oraz pochodzeniem (użyłam www.oxfordlearnersdictionaries.com)

chameleon /kə'mi:liən/ kameleon Middle English: via Latin chamaeleon from Greek khamaileōn, from khamai 'on the ground' + leōn 'lion'.

chamomile /'kæməmaɪl/ rumianek Middle English: from Old French camomille, from late Latin chamomilla, from Greek khamaimēlon 'earth-apple' (because of the apple-like smell of its flowers).

chaos /'keɪɑ:s/ chaos late 15th cent.: via French and Latin from Greek khaos 'vast chasm, void'.

chaotic /keɪ'ɑ:tɪk/ chaotyczny early 18th cent.: from chaos, on the pattern of words such as hypnotic.

chandelier /ʃændə'lɪr/ żyrandol mid 18th cent.: from French, from chandelle 'candle', from Latin candela, from candere 'be white, glisten'.

chapel /'tʃæpl/ kaplica Middle English: from Old French chapele, from medieval Latin cappella, diminutive of cappa 'cap or cape' (the first chapel being a sanctuary in which St Martin's cloak was preserved).

character /'kærəktər/ charakter, natura, usposobienie, postać, bohater, znak Middle English: from Old French caractere, via Latin from Greek kharaktēr 'a stamping tool'.

charcoal /'tʃɑ:rkəʊl/ węgiel, antracyt, grafit ciemny late Middle English: probably related to coal in the early sense 'charcoal'.

charisma /kə'rɪzmə/ charyzma mid 17th cent. relating to a power or talent divinely conferred: via ecclesiastical Latin from Greek kharisma, from kharis 'favour, grace'.

chasm /'kæzəm/ przepaść, otchłań late 16th cent. (denoting an opening up of the sea or land, as in an earthquake): from Latin chasma, from Greek khasma 'gaping hollow'.

chauffeur /ʃəʊ'fɜːr/ szofer late 19th cent. (in the general sense 'motorist'): from French, literally 'stoker' (by association with steam engines), from chauffer 'to heat'.

chef /ʃef/ szef kuchni, kucharz early 19th cent.: French, literally 'head'.

chevron /'ʃevrən/ szewron lub w jodełkę from Old French, based on Latin caper 'goat'; compare with Latin capreoli (diminutive of caper) used to mean 'pair of rafters'.

chew /tʃuː/ rzuć, pogryźć, mleć Old English cēowan, of West Germanic origin; related to Dutch kauwen and German kauen.

chiaroscuro /kiˌɑːrə'skʊrəʊ/ światłocień mid 17th cent.: from Italian, from chiaro 'clear, bright' (from Latin clarus) + oscuro 'dark, obscure' (from Latin obscurus).

chief /tʃiːf/ szef, wódz, lider Middle English: from Old French chief, chef, based on Latin caput 'head'.

chimera /kaɪ'mɪrə/ mrzonka, chimera, urojenie late Middle English: via Latin from Greek khimaira 'she-goat or chimera'.

choreography /ˌkɔːriˈɑːgrəfi/ choreografia late 18th cent. (in the sense 'written notation of dancing'): from Greek khoreia 'dancing in unison' (from khoros 'chorus') + -graphy.

cholesterol /kə'lestərɔːl/ cholesterol late 19th cent.: from Greek kholē 'bile' + stereos 'stiff' + -ol.

chromatic /krə'mætɪk/ chromatyczny early 17th cent.: from French chromatique or Latin chromaticus, from Greek khrōmatikos

chuffed /tʃʌft/ uradowany, uszczęśliwiony 1950s: from dialect chuff 'plump or pleased'.

chlorophyll /'klɔːrəfɪl/ chlorofil early 19th cent.: coined in French from Greek khlōros 'green' + phullon 'leaf'.